

11. ÁLLOMÁS

A JUPITER

A Jupiter a bolygórendszer óriása, a Naprendszeren belül a Nap után a legnagyobb égitest, egyben a gázbolygók típusának a névadója. Tömege az összes többi bolygó együttes tömegének a két és félszerese. A Naptól való keringésének sorában az ötödik bolygó. A Jupiternek jelenleg 50 nevesített és 14 számmal ellátott holdját ismerjük.

Európa, a Jupiter második holdja
Europa, the second moon of Jupiter

Jupiter a római mitológiában az istenek fejedelme, a nappali világosság, az égbolt és a viharok istene. A görög mitológiában Zeusz, a legfőbb istenség a megfelelője.

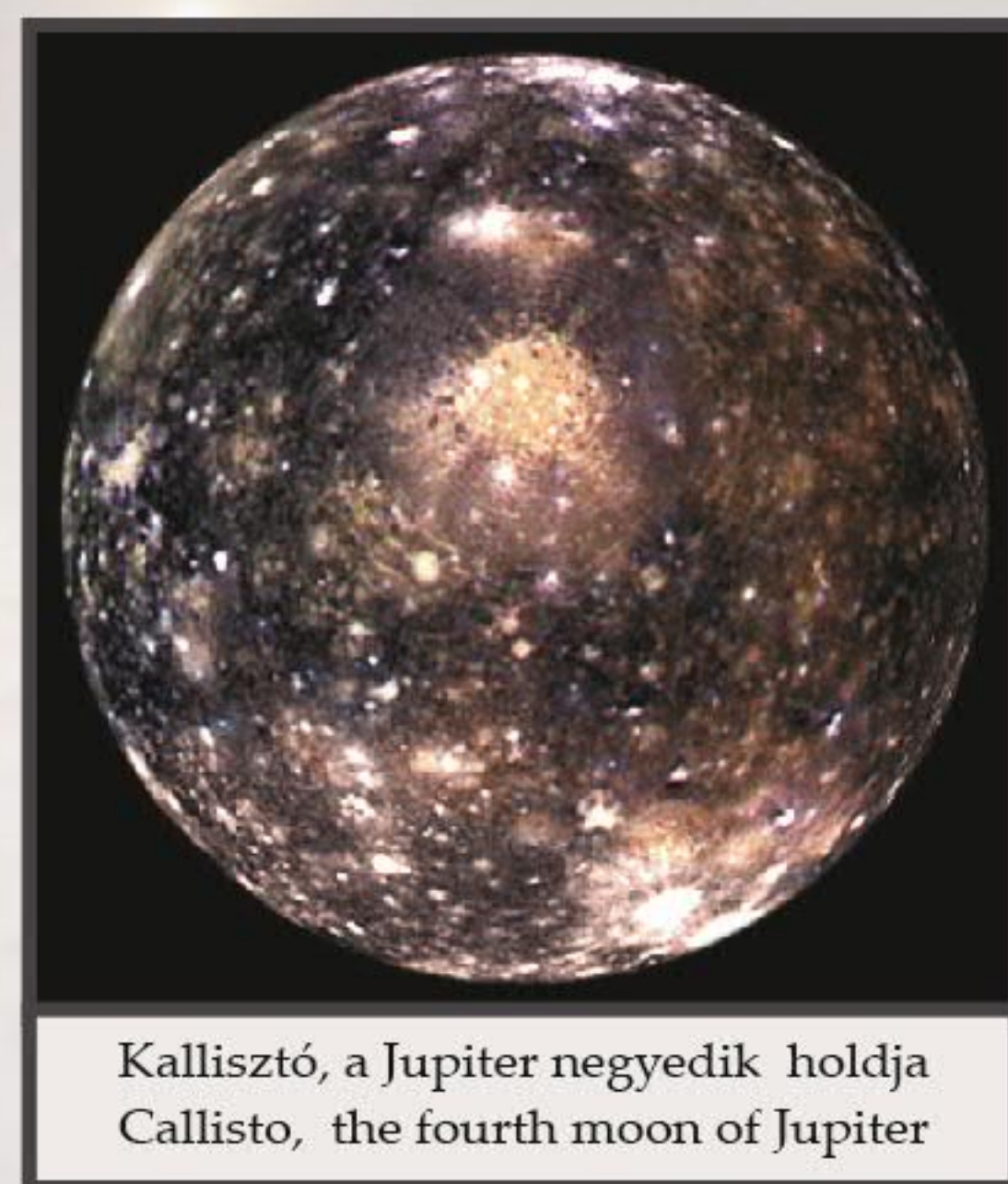
A Hold és a Vénusz után az éjszakai égbolt harmadik legfényesebb objektuma. Távcsoves látványa is imponáló: a felszínén párhuzamosan futó sávok, a Naprendszer legnagyobb vihára, a Nagy Vörös Folt - ami már több száz éve tombol - és a négy nagy holdja, az úgynevezett Galilei-holdak igazán látványosak, bármilyen távcsővel is vizsgáljuk őket.

TUDTA-E...

1. A gázbolygók sugarát és átmérőjét attól a külső rétegtől mérik, ahol a nyomás 1 bar.
2. A Jupiter névvel ellátott holdjait jobbra Zeusz kedveseiről nevezték el.
3. A Jupiter Nagy Vörös Foltja már 300 éve ismert hatalmas vihar a bolygó légkörében.

A Jupiteret Galilei 1610. január 7-én nézte meg először távcsővével, és azonnal feltűnt neki a négy fényes csillag, amely a Jupiter egyenlítőjének a síkjában látszódik. Csak napok múlva jött rá, hogy ezek a Jupiter holdjai. Ez a felfedezése nagymértékben hozzájárult a geocentrikus világtkép megdőléséhez.

Kallisztó, a Jupiter negyedik holdja
Callisto, the fourth moon of Jupiter

A Jupiter holdjai:

Ió: aktív hold, igen erős vulkanikus tevékenységgel. Fényessége 5 mg, tehát elméletileg szabad szemmel is látszódná, ha nem a fényes Jupiter közvetlen közelében lenne.

Európa: a jéghold. Felszínét vastag jégtakaró borítja, mely alatt akár 100 km mély óceán is található. Spekulatív elképzelések szerint akár kezdetleges életformák is elképzelhetők ebben az óceánban.

Ganymédész: a Jupiter és egyben a Naprendszer legnagyobb holdja. Felszínére szintén a jégtakaró jellemző. Ideális körülmények közt az ügyes szemlélő akár szabad szemmel is megpillanthatja.

Kallisztó: a Jupiter negyedik óriás holdja, mérete vetekszik a Merkúréval. Jeges, sziklás felszíne a legkráterezettebb az egész Naprendszerben.

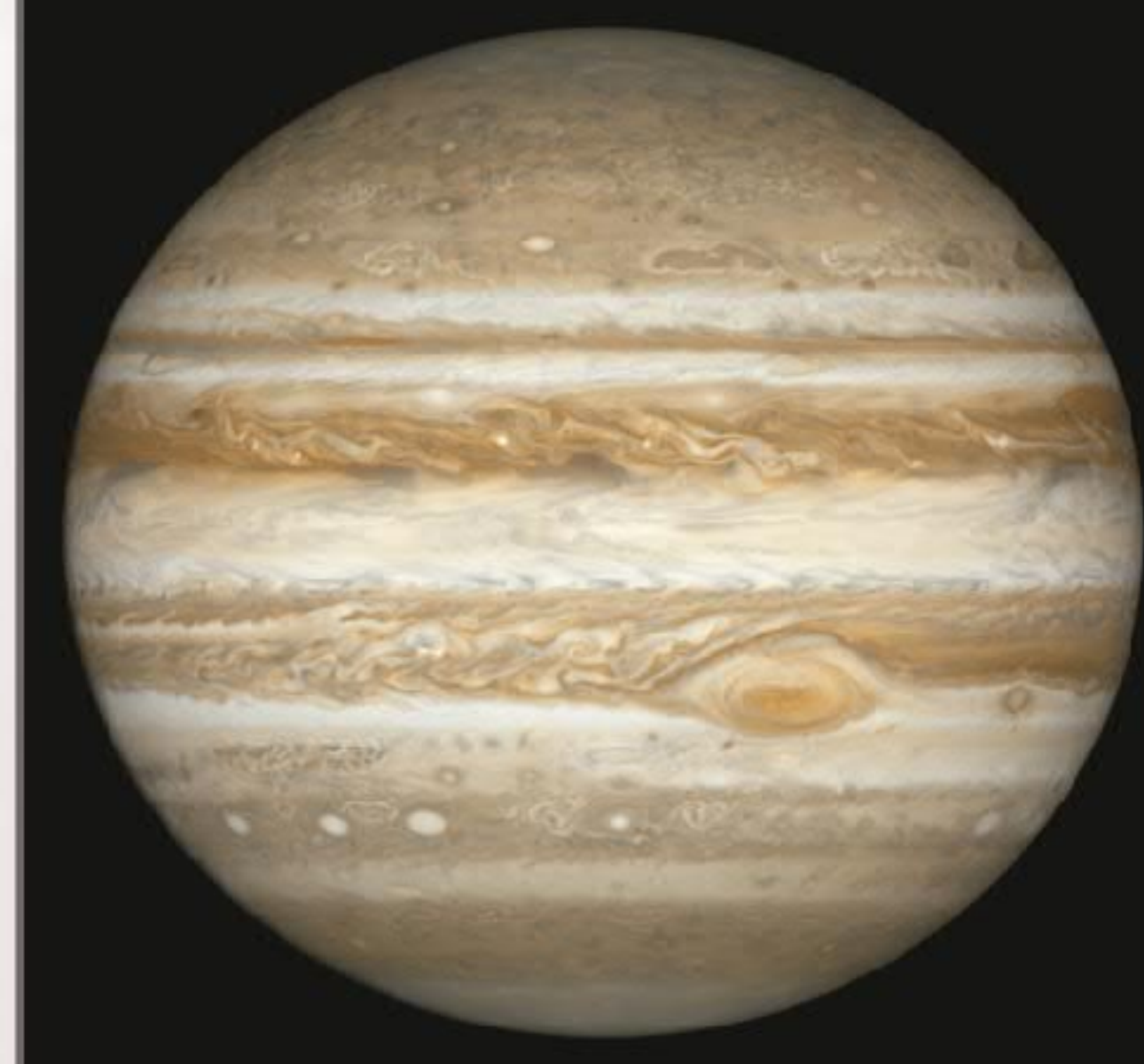
Fodor Antal írása alapján

AZ ÉGITEST FŐ PARAMÉTEREI:

Átmérő: 143.000 km,
a mini Naprendszerben 40 cm

Naptól való átlagos távolsága:
778.412.000 km
a mini Naprendszerben 2,2 km

FACT SHEET:

Diameter: 143 000 km,
in the mini Solar System: 40 cm

Average distance from the Sun:
778 412 000 km,
in the mini Solar System: 1.4 miles

11TH STOP

JUPITER

Jupiter's moons:

Io: An active moon with powerful volcanic activity. Its magnitude (brightness) is 5, which means that it would be visible to the naked eye if the bright Jupiter was not right next to it.

Europa: An icy moon. Its surface is covered by a thick layer of ice, with an ocean up to 100 km deep under it. According to speculation, primitive life forms might live in this ocean.

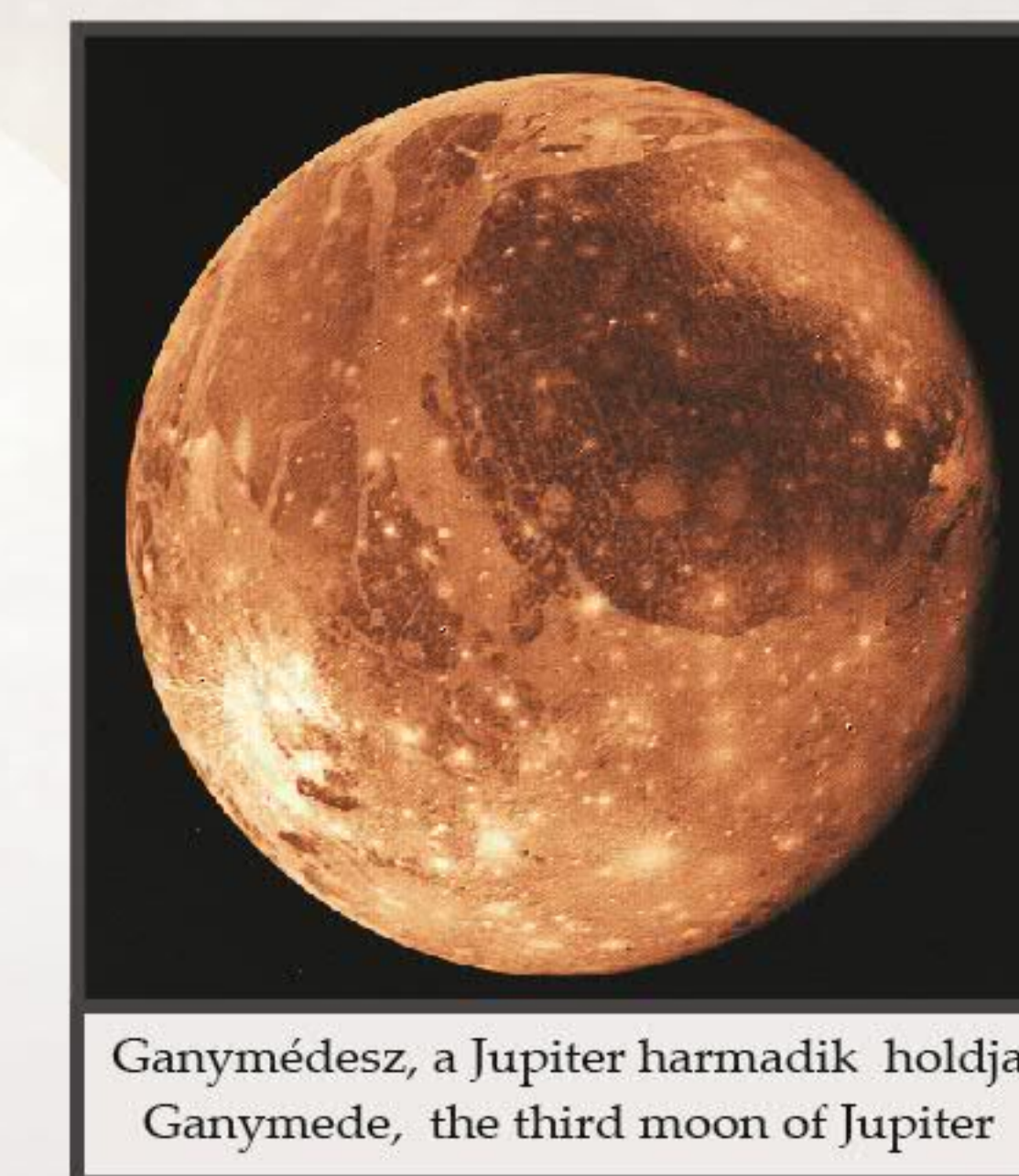

Ió, a Jupiter első holdja
Io, the first moon of Jupiter

Ganymede: The largest moon of Jupiter and the entire Solar System. It is also covered by ice. In ideal circumstances, it can be seen by the naked eye by those with good eyesight.

Callisto: The fourth giant moon of Jupiter, rivalling Mercury in size. Its icy, rocky surface is the most crater-rich in the entire Solar System.

Based on a text by Antal Fodor

Ganymédész, a Jupiter harmadik holdja
Ganymede, the third moon of Jupiter

Jupiter is the third brightest object in the night sky after the Moon and Venus. It looks impressive through a telescope as well, with parallel stripes on the surface, the largest storm in the Solar System named the Great Red Spot, which has been raging for centuries, and the four large moons called the Galilean moons.

Galileo first observed Jupiter through his telescope on 7 January 1610, and he immediately noticed the four bright stars in the same plane as Jupiter's Equator. Days later, he realized that they were Jupiter's moons. This discovery greatly contributed to the fall of geocentrism.

DID YOU KNOW ?

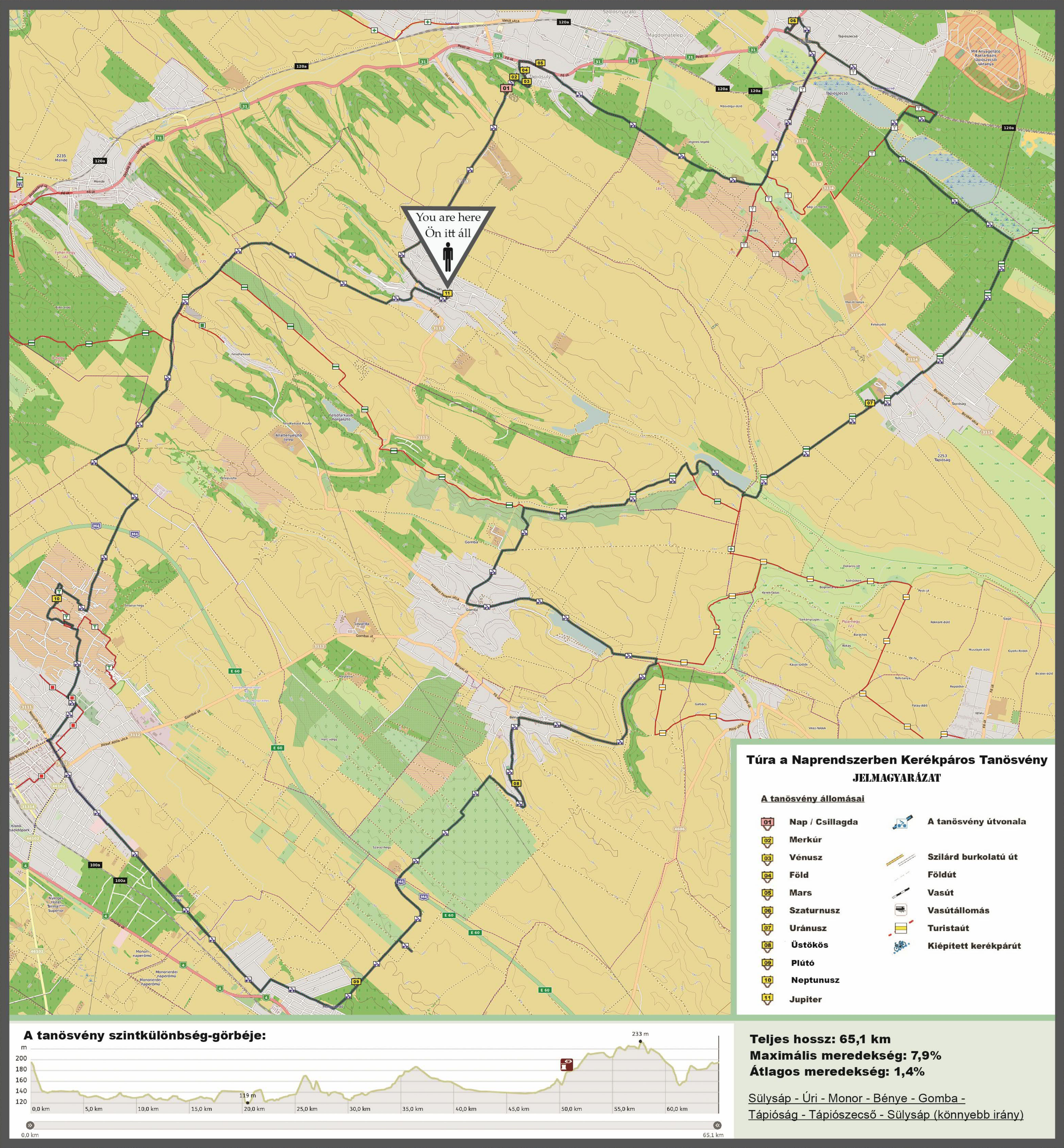
1. The radius and diameter of gas planets are measured from the point where the pressure is 1 bar.
2. Most of the named moons of Jupiter were named after the lovers of Zeus.
3. The Great Red Spot of Jupiter is a massive storm in Jupiter's atmosphere that has been known for 300 years.

ÚRI, A HORGÁSZ PARADICSOM

A Budapesttől mintegy 40 km-re fekvő Úri község a Gödöllői-dombság területén, a Tápió-vidéken fekszik. A régészeti leletek szerint **legalább hat és fél ezer éve lakott terület**, írásos emlékek először 1252-ben említik meg.

A 2600 fős település épített értékei közül kiemelhető a **Szent Imre herceg tiszteletére emelt klasszicista stílusú római katolikus templom**, illetve a templomban található mellékoltár, szószék és a díszes fafaragott kánontábla. A településen több szobor is található, így pl. a templomkertben álló I. és II. világháborús emlékmű, az iskola melletti Nepomuki Szent Jánosnak, valamint a **község védőszentjének, Szent Imrének a szobra**. Úri központja, főépületei és sok lakóháza a falun átfolyó patak két oldalán lévő szűk völgyben helyezkednek el.

A településen áthaladó **Úri-patak felduzzasztásával a térség egyik legnagyobb horgásztava** jött létre. A 70-es évektől működő, 18 hektáron elterülő horgásztóban minden Magyarországon honos halfaj megtalálható. Az Úri-patak völgyében a tó alatt betorkolló Nádas-völgyben csodálható meg a **kistérség egyik legidősebb füzese**, ami számos **védett madárfajnak** (pl. szürke gém, cigányréce, barna rétihéja) nyújt megfelelő költőhelyet. A horgásztó déli oldalán pedig olyan **ritka és védett növények** élnek, mint a csinos árvalányhaj vagy a budai imola.

ÚRI, AN ANGLERS' PARADISE

The town of Úri lies in the Tápió area of the Gödöllő hills, 25 miles from Budapest. According to archaeological data, **the area has been inhabited for at least six and a half thousand years**, and it was first mentioned in writing in 1252.

The village has a population of 2600, and the most notable piece of its architecture is the **Roman Catholic church built in the honour of Prince Saint Emeric of Hungary in the classicist style**, with its side altar, pulpit and ornamental carved altar cards. The town has several statues. There are First and Second World War memorials in the churchyard, and there are statues of Saint John of Nepomuk and **Saint Emeric of Hungary – the patron saint of Úri** – beside the school. The town centre, its main buildings and many of the houses are located in the narrow valley on the banks of the creek that crosses the town.

The damming of the Úri creek produced one of the largest fishing lakes in the area. The 18-hectare lake that has been operating since the 1970s contains all indigenous Hungarian fish species. Near the Úri creek, in the Nádas valley downstream from the lake lies one of **the oldest group of willow trees**, which provides a suitable nesting place for numerous **protected bird species** (grey heron, ferruginous duck, western marsh harrier). The South side of the lake is home to rare and **protected plants** such as Mexican feathergrass and Pannonian Knapweed.

